



In memoriam

Nikola Skledar (1942.–2011.)

Ako je slutnja oblik spoznaje, moram reći da nitko od nas nije naslućivao da ćemo se od Nikole Skledara* oprostiti. Ja se osjećam kao da je ukraden, a mi bespomoćni da ga ponovno vratimo u život.

Što je on bio i što ostaje za mene? I, proniknut sam uvjerenjem, za sve one koji su ga izbliza poznavali.

Nadasve čovjek-humanista. Kao filozof neumorno je stremio nepresahlom izvoru svjetlosti koji mu je omogućavao dopiranje do dubljeg poimanja smisla u neumornom traganju za samim središtem života. Iz njega je zračila vlastita filozofija zasnovana na bogatoj erudiciji što mu je podarila da, iznova uranjajući u sebe, trajno pokušava i vrlo često uspijeva naći pouzdan oslonac u sebi samom i opskrbi se intelektualnom i moralnom energijom, te se odhrve mnogim preprekama na crti odgonetanja značenja ljudske sudbine pod ovim nebeskim svodom. Svi ljudi koji su ga upoznali prihvatili su ga s ušitom i raširenih ruku spoznavši da svagda djeluje sukladno vlastitoj filozofiji, svom uvjerenju i nepomućenoj izvornosti.

To su samo neka obilježja filozofskog mišljenja i djelovanja koja se, *mutatis mutandis*, sadržavaju u njegovom bogatom filozofsko-religijskom, filo-

*

Nikola Skledar rođen je 1942. godine u Zaprešiću. Gimnaziju je završio u Zagrebu, gdje je i diplomirao filozofiju i psihologiju na Filozofskom fakultetu. Odslušao je poslijediplomski studij *Teorije religije i ateizma* pri Institutu za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirao na Fakulteti za sociologiju, politične vede in novinarstvo Univerze v Ljubljani. Radio je na Filozofskom fakultetu (Sveučilišta) u Zadru u svim zvanjima, od asistenta do redovitog profesora u trajnome zvanju, gdje je obnašao dužnost predstojnika Odsjeka za sociologiju i pročelnika Zavoda za filozofiju, sociologiju, psihologiju i pedagogiju. Bio je dugogodišnji ravnatelj Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, a smrt ga zatekla na dužnosti dekana Visoke škole za poslovanje i upravljanje »Baltazar Adam Krčelić« u Zaprešiću.

Predavao je na poslijediplomskim studijima sociologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, bio kodirektor poslijediplomskog tečaja *Future of Religion* Interuniverzitetskoga centra (IUC) u Dubrovniku i zamjenik voditelja

poslijediplomskoga studija *Kultura i društvo* Sveučilišta u Zadru. Pod njegovim je mentorstvom izrađeno nekoliko magistarskih i doktorskih radova. Održao je mnoga javna predavanja diljem Hrvatske i u inozemstvu. Bio je aktivan sudionik brojnih domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, voditelj znanstvenih programa i projekata, urednik znanstvenih časopisa i biblioteka. U nekoliko mandata bio je član predsjedništva Hrvatskoga sociološkog društva te predsjednik Hrvatskoga filozofskog društva i Hrvatskoga bioetičkog društva.

Objavio je 18 knjiga iz područja filozofije, antropologije i bioetike. Osim toga našu filozofiju i znanost obogatio je s više od stotinu znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu.

Dobitnik je Nagrade za životno djelo Zagrebačke županije 2007. godine, Nagrade za životno djelo Grada Zaprešića 2011. godine, Nagrade Matice hrvatske u Zagrebu za knjigu *Čovjek i kultura* te različitih drugih priznanja.

zofsko-antropologijskom i socio-kulturno-antropologijskom opusu. Njegove knjige su saviježde problema što se kriju iza mnogolike pojavnosti svijeta. Obasežnošću i dubinom njegova filozofija je svagda uspješno zahvaćala i oplemenjivala samosvojnim utemeljenjem teorijsku refleksiju tvrde zbilje koja je malo kada iskazivala svoje nagnuće prema čovjeku. On se bespoštedno protivio svakoj vrsti borniranosti, dogmatske impregniranosti i bilo kojem obliku naklonosti prema pozitivizmu. Jer on je svagda pravio otklon od zijeva teorije i empirije. Teorijski koncept i njemu pripadajući hipotetički okvir ne smiju se nikada zaogrnuti aureolom svetosti, nego trebaju uvijek biti otvoreni za nove spoznaje. Upravo u svojim djelima argumentirano je iskazao da je to najbolja predohrana protiv odlaženja u surovi zagrljaj plitkog empiritizma. U tome je s pravom otkrio dragocjeno ishodište fenomenologijske sociologije.

Među knjigama koje je napisao filozof, socijalno-kulturni antropolog i sociolog Nikola Skledar valja izdvojiti one koje, bez pretjerivanja, ulaze u povijest društvenih i humanističkih znanosti na području Hrvatske. To su: *Um i religija: uvod u teorije religije* u kojoj je veoma utemeljeno distingvirana razlika između filozofskog, znanstvenog (sociološkog) i teološkog pristupa religiji; *Čovjek i transcendencija: antropologijski i socijalno-filozofski ogledi* u kojima je došla do izražaja njegova zapažena analitičko-sintetička sposobnost i sažetost; *Osnove znanosti o kulturi* – ne mali doprinos udžbeničkoj literaturi ne samo cjelovitim zahvatom nego i pedagoško-metodičkim pristupom; i *Čovjek i kultura: uvod u sociokulturnu antropologiju*, koja se, u krugu znanstveno-filozofske kritike, nedvojbeno prosuđuje kao prva *sociokulturna antropologija* na hrvatskom jezičnom području. Napokon, premda vezan za postelju teškom bolešću, uspio je prirediti za tisak prvu *Sociologiju kulture* koja vjerojatno spada u vrhunce hrvatske znanosti i kulture.

Riječju: čovjek ostvarenog smisla življenja i ispunjenog života. Njegova senzibilnost za humanističke znanosti omogućavala mu je da dešifrira značajnu zagonetku kako se, upravo u našoj suvremenosti, ne baš rijetko javlja ukočena dogmatska svijest na crti koja, obilježava brižljivo skrivene putove u rasponu od dogme do slobode.

Naime, mitskom je sjenkom osjenčano i naše mišljenje svaki puta kad nad njim sja sunce autoriteta. To je osjenčanje rodno mjesto svekolike dogme: autoritet tada lako prerasta u autoritarnost, dogmatska izraslina se pojavljuje i nezadrživo buja na finom ali nemoćnom tkivu neovisne čovjekove misli.

Otporan spram svake pomodnosti u filozofiji i širem kulturnom djelovanju, ovaj hrvatski filozof i sociolog nije robovao nijednoj duhovno-filozofskoj orijentaciji, nego strpljivo i ustrajno oblikovao svoju teorijsku poziciju uspješno se odhravavajući kako eklektičkoj opčinjenosti poznavanja i uvida, tako i prihvaćanju jednom za svagda – ma koliko superiorne – filozofske pozicije.

Skledarovo kritičko promišljanje marksizma protegnulo se i na ostala značajna filozofska strujanja.

Mojeg prijatelja nije napuštala privilegija samostalnog i odgovornog promišljanja povijesne zbilje. Nikada zadovoljan onime do čega je i sam došao, s razlogom je ovu metodičku skepsu protezao i na druge misleće ljude. U tome je moguća tajna njegove zavidne intelektualne kondicije, prodornosti i duhovnog elana iz kojeg isijava moralna stamenost što uspješno odolijeva ne malim i kontinuiranim, nasrtljivim i ustrajnim političkim pritiscima koji nisu mimoilazili i ovog poslenika duha.

Bio je gotovo idealan tip za posredovanje u konfliktima među ljudima izbjegavajući svagda umjetne kompromise, ne libeći se prikloniti jednom od nosilaca koncepta koji je bio udaljen ili čak dijametralno suprotan zamisli koju je zastupao drugi nosilac. Pronalazio je formule koje su bile ne malo udaljene od onih što su predmet spora u dijalogu, inkorporirajući sukladno u svoj koncept sve ono što su drugi uspješno, dostatno argumentirano dovodili u pitanje u njegovom mišljenju. Za njega je bila i ostala istina – usmjerenost ka uspostavi društva koje će osigurati autentični način ljudske egzistencije. To je zacijelo njegove sugovornike silno plijenilo.

Moj prvi susret s njim bio je duhovni događaj koji mi se trajno usjekao u svijest. To je bilo davne 1968. godine kada je otvoren prvi postdiplomski studij »Teorije religije i ateizma« pri Institutu za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu. Već na drugom mom predavanju postavio mi je pitanje koje je bilo jednako složeno i delikatno. Ja nisam bio zadovoljan svojim odgovorom pa sam našao da je svrsishodno da na idućem predavanju to detaljnije argumentiram.

Otvorio se dijalog u kojemu su sudjelovali mnogi sudionici i zaključio sam da se radi o jednoj kvalitetnoj generaciji postdiplomaca. I sada mi je u živom sjećanju Skledarova uspravna figura iz koje je nenametljivo zračila duhovna radoznalost, neko samo njemu svojstveno spokojstvo na kojem je, paradoksalno, izrastala uznemirena, upitna svijest što je obilato zasipala okolinu temeljnim dilemama jednako konciznim i jednostavnim, ali u isti mah teškim pitanjima oko kojih se okupljalo sve ono što se među mladim ljudima nekonvencionalno mislilo. Od tog trenutka proteklo je nekoliko godina kad sam mu priopćio kako sam, već tada, u njemu vidio potencijalnog, darovitog budućeg filozofa i sociologa religije.

Nikola Skledar osvajao je ljude jednom čudovitom smirenošću, sabranošću i nesputanom a spontanom dobrotom. Njegova druželjubivost bila je poslovična i svatko tko ga je upoznao cijenio je njegovu moralnu odvažnost. Nadnesen nad tegobama kako svojih studentica i studenata tako i suradnika, trudio se i uspijevao pronaći put do svačije duše. Mnoge njegove rečenice s predavanja upamćene su kao sentence. Uvijek sam bio ispunjen radošću kada sam čuo da ih citiraju tolike slušateljice i slušatelji. Mnoge od tih misli i ja sam zapamtio i ne mogu da ne navedem barem jednu: »Duhovitost je krv života.«

Predavanja Nikole Skledara doživljavana su kao blagdan duha i prava čarolija riječi. On će biti upamćen i po tome što je na jedan osebujan, sugestivan i sadržajan način volio život i neskriveno tu ljubav prenosio na svoju okolinu. Bilo je ne malo slučajeva da je upravo njegovom zaslugom simpozij koji smo imali nastavljen iz sale u café-baru. Crta koja je razdvajala službeno od privatnog bila je diskretna i toliko umješna da to nije štetilo ni jednom ni drugom. Duhovno čulo koje je bilo suptilno satkano osiguralo mu je ne samo da sudjeluje u priči o zanimljivim događajima nego da ih, s vremena na vrijeme, pretvori u poetske metafore, šarmantnu satiru, humor koji je poticao na glasan smijeh...

Imao je rafinman i smisao za poeziju i bit ću slobodan da opraštanje od svog nezaboravnog kolege i veoma bliskog prijatelja završim stihom koji bi se – bar ja sam siguran u to – svidio i njemu.

Naš zajednički prijatelj, daroviti pjesnik Miljenko Mandžo s kojim smo drugovali u Zadru, napisao je stih koji se podudara s njim u momentu kad odlazi i ostavlja sve nas koji smo ga poštovali, cijenili i voljeli.

*... i prijatelji nestaju
a ne umiru
u kome sada žive i kako
prepuni ljubavi
i kako podnose moju džunglu u sebi
gdje je voće koje sam im dijelio
i one svijeće neugasive samo za njihove noći
klija li sjeme što sam ga sijao.*

Dragi Nik, neusporedivi prijatelju:

Klija sjeme i tvoje i njegovo i iz njega će iznići cvijeće za daleko neko pokoljenje...

Esad Ćimić